

10.05.2023

Er Europa ved at tabe sin grønne førertrøje?

Europas konkurrenceevne er under pres fra flere fronter, og debatten stikker i mange retninger. Anders Overvad forsøger at samle de mange tråde og se på, hvad EU gør for at løse de mange udfordringer.

Skrevet af

Anders Overvad

Kontakt

Anders Overvad

Hovedkonklusioner

- Ni ud af ti europæiske virksomheder vurderer ifølge Business Europe, at EU's investeringsmiljø er mindre attraktivt i dag sammenlignet med for tre år siden. De største udfordringer er energipriserne, regulering, skattebyrden samt skattesystemernes kompleksitet.
- EU's modsvar til energikrisen er udbygning af vedvarende energi og energieffektivitet. Men det tager tid, og priserne vil derfor forblive høje nogle år endnu.
- Det er ikke nødvendigvis omfanget af midler i den amerikanske Inflation Reduction Act (IRA), europæerne bør frygte, men deres tilgængelighed. Dertil forsøger de europæiske midler at løse hele den grønne omstilling, hvor IRA'en kun har fokus på grønne teknologier, og derved er mere fokuseret.
- Usikkerhed i forsyningskæderne forværrer også EU's konkurrenceevne
- EU's minestrategi er ambitiøs, men savner konkrete håndtag, såsom offentlig finansiering eller efterspørgselsgarantier.

EU's konkurrenceevne er under pres fra flere fronter

Europas konkurrenceevne er under pres fra flere fronter, og det har betydet, at debatten om, hvad der kan gøres for at fastholde konkurrenceevnen, også stikker i mange retninger. Dette brief forsøger at samle de mange tråde, og vise hvordan udfordringerne føder ind i hinanden, ligesom briefet samtidigt ser på, hvad EU gør for at løse de mange udfordringer.

Med Ruslands invasion af Ukraine er EU blevet kastet ud i en længerevarende energikrise, og afkoblingen fra russiske brændsler betyder, at EU står i en ny energipolitisk virkelighed, hvor energien skal importeres fra resten af verden til en højere pris. For at løse energikrisen skal der findes en permanent erstatning for de russiske brændsler, og hvis EU ikke skal erstatte én afhængighed med en anden, vil det kræve en udbygning af den vedvarende energi og højere energieffektivitet.

En udbygning af vedvarende energi i Europa, der skal dække nuværende og kommende behov, kommer det til at kræve et hidtil uset behov for kritiske råstoffer og mineraler over kort tid; noget som EU i dag i stort omfang "sourcer" fra Kina. Det

er et problem, for Kina har tidligere vist sig villig til at bruge denne slags afhængigheder politisk, og EU kan derfor ikke nødvendigvis være sikre på leverancer af kinesiske produkter, særligt hvis situationen omkring Taiwan spidser til.[1](#)

De europæiske grønne forsyningskæder kan derved hurtigt vise sig ikke at være robuste nok til at sikre den grønne omstilling. Det føder ind i en mere generel problematik, da coronakrisen viste, at EU grundlæggende er afhængig af input fra resten af verden – hvorfor mange virksomheder oplevede store problemer i deres forsyningskæder.

Men EU's konkurrenceevne oplever ikke kun et internt pres. På den anden side af Atlanten har USA med sin "Inflation Reduction Act" (IRA) kastet sig ind i den grønne omstilling med massive amerikanske offentlige investeringer i grøn teknologi. Dertil indeholder IRA'en en række krav til, at grønne teknologier skal produceres lokalt for at kvalificere sig til den offentlige støtte, hvilket sætter de europæiske små og mellemstore virksomheder i en dårlig situation. Derfor har Kommissionen også taget flere initiativer til transatlantiske aftaler om bl.a. adgang til råstoffer, der skal sikre, at eksempelvis europæisk bilbatteri- og mikrochipproduktion også er kvalificerede til amerikanske støttekroner og derved afbøde nogle af effekterne af IRA.

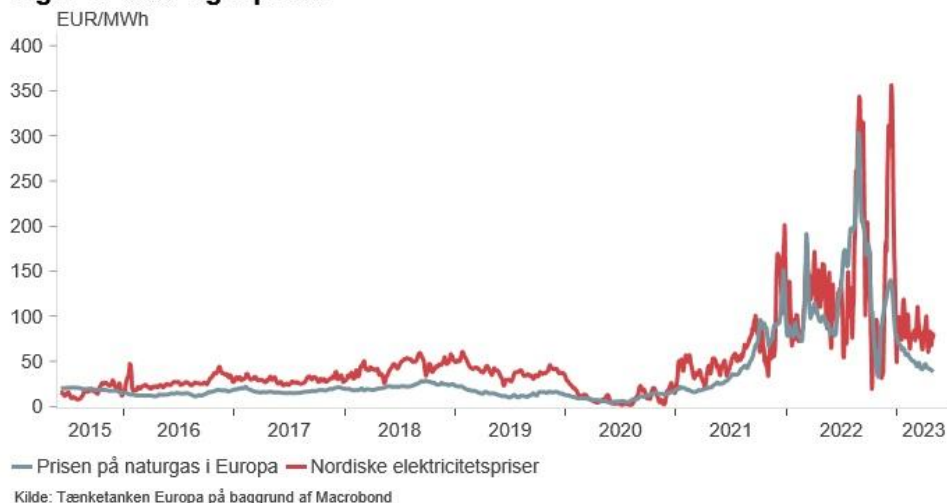
I en rundspørge fra marts 2023 lavet af erhvervsorganisationen Business Europe peger 90 pct. af medlemsvirksomhederne på, at Europa i dag har et mindre attraktivt investeringsmiljø end for tre år siden. De tre største udfordringer vurderes at være energipriserne, det regulatoriske miljø og skatteforholdene.[2](#) Også den Europæiske Investeringsbank (EIB) vurderer, at energikrisen påvirker virksomhedernes investeringer.[3](#)

Et komplekst problem kræver mange løsningsmuligheder, og derfor har EU igangsat flere initiativer, såsom energieffektivitetsdirektivet, øget målsætningen for udbygningen af vedvarende energi og lanceret Net Zero Industry Act samt Raw Materials Act, der hver især forsøger at sikre forskellige dele af den europæiske konkurrenceevne. Følgende afsnit vil afdække de forskellige problematikker og vurdere, om de europæiske løsninger er tilstrækkelige.

EU's modsvar til energikrisen er ambitiøst, men vil tage tid

Allerede før invasionen af Ukraine forsøgte Rusland at lægge pres på de europæiske energipriser ved at dreje på gashåndtaget og levere mindst mulig naturgas. Presset på de europæiske energipriser blev med invasionen kun forværret, da EU-landene nu også aktivt forsøgte at skille sig af med de russiske brændsler, der inden invasionen dækkede næsten 20 pct. af EU's samlede energibehov.

Figur 1. Gas- og elpriser

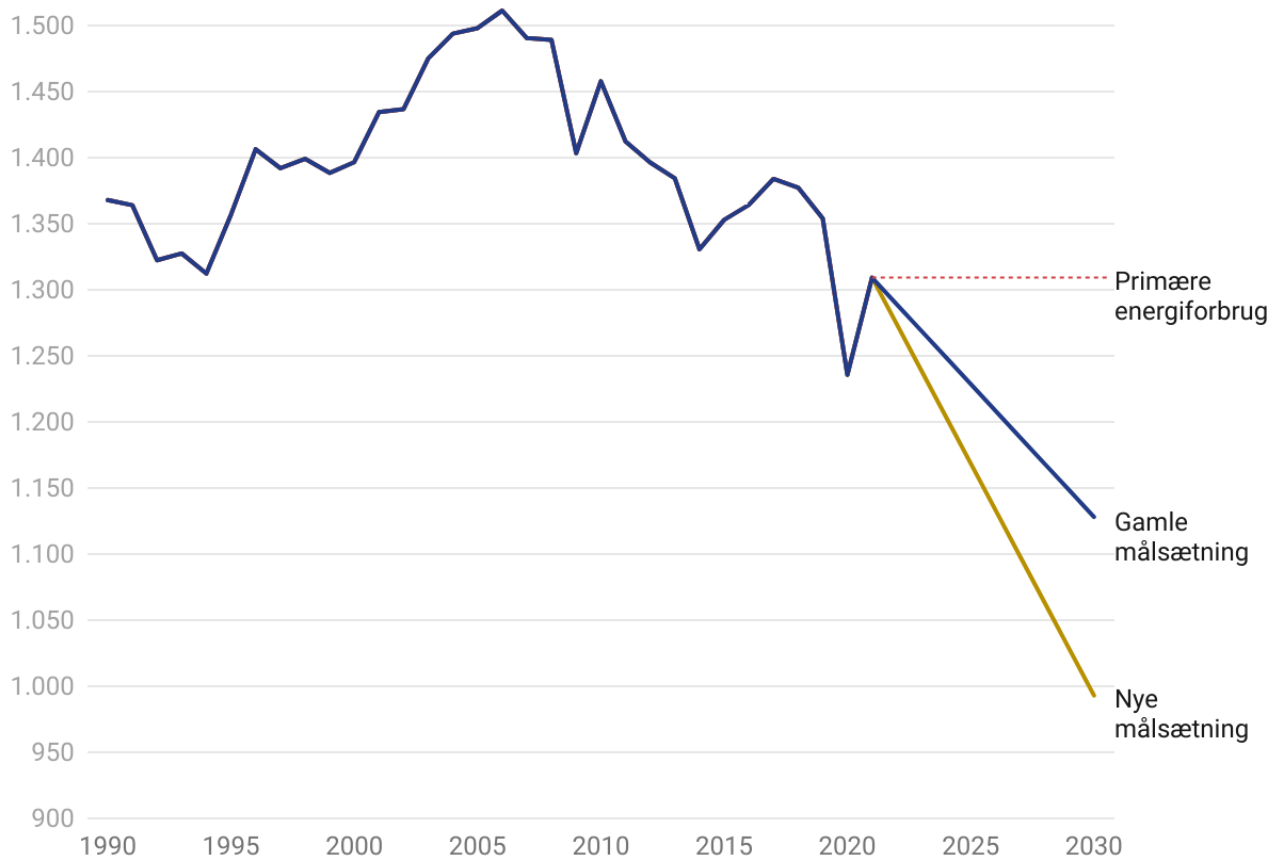

Afhængigheder er dog svære at slippe ud af, og energiinfrastruktur tager tid at ændre. Derfor vil EU ikke kunne undvære russiske brændsler på den korte bane. Energipriserne, målt ved el- og naturgaspriser, er stadig højere end før krigen, jævnfør figur 1. Sammenligner man med de amerikanske gaspriser er forskellen også vokset.[4](#)

For at komme ud af den russiske afhængighed og ikke direkte ind i en ny, vil EU udbygge den vedvarende energi og reducere sit energiforbrug. Helt konkret har EU hævet sin målsætning for andelen af vedvarende energi i energibehovet fra 32,5 pct. i 2030 til 42,5 pct.[5](#) Samtidig har EU hævet ambitionerne for energieffektivitet, og målet er nu, at energiforbruget skal reduceres med 24 pct. fra 2021 til 2030.[6](#)

EU's målsætninger for energieffektivitet

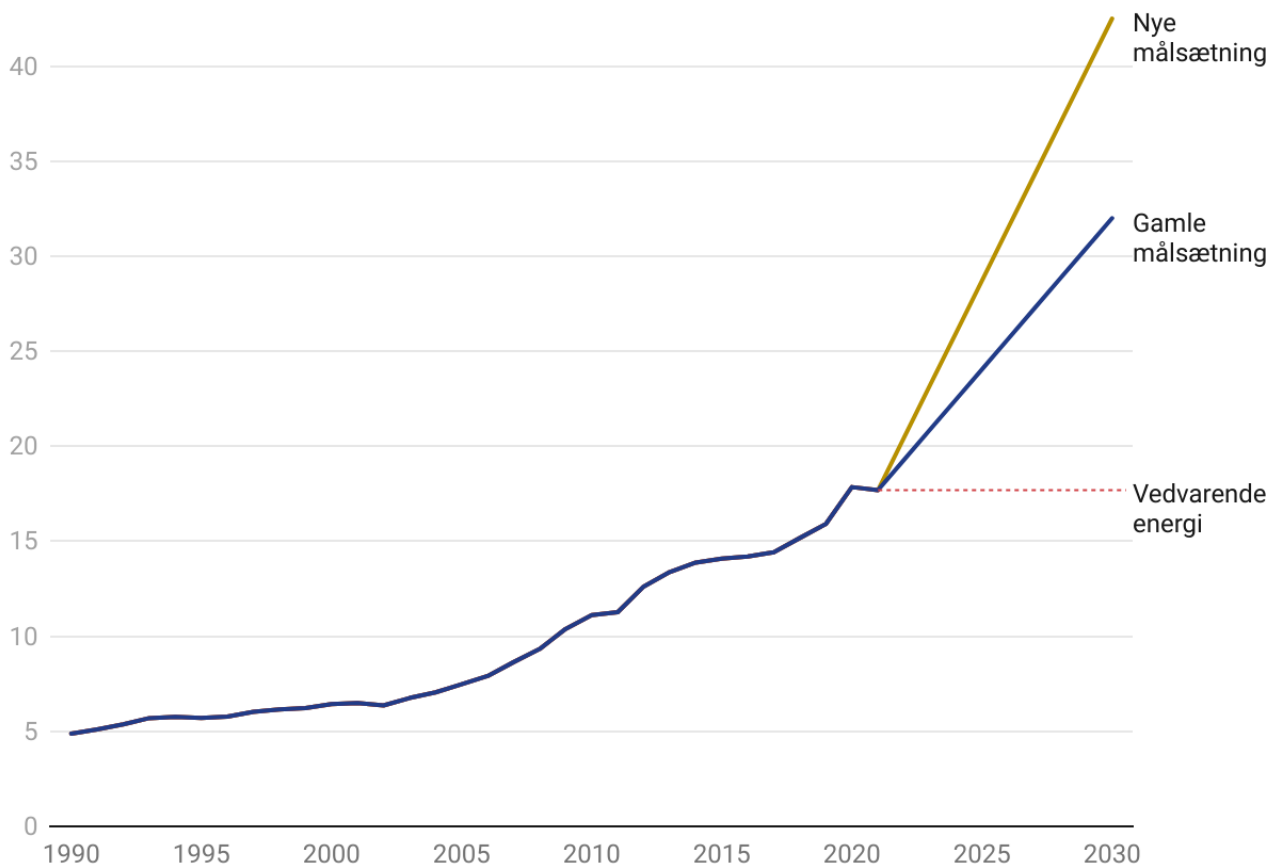
Primære energiforbrug (angivet i mtoe)

Kilde: Tænk tanken EUROPA på baggrund af Eurostat • Lavet med Datawrapper

EU's målsætninger for andelen af vedvarende energi

Bruttoenergiforbrug (angivet i procent)

Kilde: Tænk tanken EUROPA på baggrund af Eurostat • Lavet med Datawrapper

Dog vil det tage tid at få udbygget den vedvarende energi tilstrækkeligt, og det skaber to udfordringer: Energiforsyningen kan ikke nødvendigvis garanteres på den korte bane, og priserne må forventes at være høje noget tid endnu.

Selvom EU har forhandlet mange nye gasaftaler hjem, kan energiforsyningen ikke garanteres fuldstændigt endnu.⁷ Mange faktorer, herunder vejret, kan påvirke EU's energiproduktion de kommende år, og derfor vurderer fx det Internationale Energiagentur (IEA), at der stadig er en risiko for energimangel i vinteren 2023.⁸

Dette er heller ikke godt for konkurrenceevnen, men det er svært at gøre andet end at forsætte gassparepolitikken, som EU allerede har gjort.⁹ Ser vi på de europæiske energipriserne, vil der også gå tid, før disse vender tilbage til de historiske niveauer. Flere kortsigtede initiativer er derfor blevet søsat både på nationalt og EU-plan for at få energipriserne ned. Af EU-initiativer kan nævnes fælles gasindkøb¹⁰ samt gasprisloftet¹¹, hvor førstnævnte kan sænke priserne igennem bedre koordinering, mens sidstnævnte er så fyldt med undtagelser, at det næppe får den store effekt.

På nationalt plan har flere regeringer valgt at løse problemet med midler fra statskassen. Indtil videre har EU-landene samlet betalt, subsidieret og stillet garantier for næsten 650 mia. euro, svarende til 4,1 pct. af EU's samlede BNP – om end det ikke nødvendigvis er alle midlerne, der er brugt.[12](#) Det sænker ganske vist priserne, men er også en stor omkostning for statskassen.

Grundlæggende betyder det, at EU ser ind i ny virkelighed med højere energipriser de kommende år. Det bedste bud er, at det fortsætter frem til 2027. Den vurdering går tilbage til EU-kommissionens melding i planen RePowerEU om, hvor hurtigt EU kunne slippe ud af afhængigheden til Rusland.[13](#) Men da mange af de aftalte målsætninger endte lavere, end det der oprindeligt indgik i RePowerEU, er der en risiko for, at det vil tage længere tid. Over for dette står dog, at EU har taget imponerende skridt væk fra russiske brændsler igennem 2022. Tal fra Bruegel viser, at den russiske gasimport nu kun er omkring 1/6 af, hvad den var samme tid i 2021.[14](#) Den hurtige omstilling kan i sig selv være befordrende for en hurtigere proces.[15](#)

Det bør dog også fremhæves, at den grønne omstilling i sig selv vil skabe et volatilt prismiljø, da det påkrævede tempo risikerer at skabe en kompliceret proces, idet både EU-landene men også USA og Kina konkurrerer om de samme inputs.[16](#)

Langsomme tilladelsesprocedurer er et problem i flere lande

Den næststørste udfordring for den europæiske konkurrenceevne vurderes af erhvervsorganisationen Business Europe til at være det regulatoriske miljø.[17](#) Det er naturligvis en svær udfordring at kvalificere, men det er ikke desto mindre noget, man er opmærksom på i EU-Kommissionen. Derfor er smidigere godkendelsesprocedure også et af Kommissionens primære fokusområder i EU's Net Zero Industry Act, der er EU-Kommissionens udspil til at øge den europæiske konkurrenceevne inden for grønne teknologier.

Det samlede regulatoriske miljø er en stor mundfuld at afdække, men zoomer vi ind på tilladelsestider, danner der sig et mere klart billede. Tænk tanken Ember har blandt andet afdækket, at en lang række medlemslande overskrider de nuværende tidsfrister for tilladelser – både inden for opsætningen af solceller og landvindmøller.[18](#)

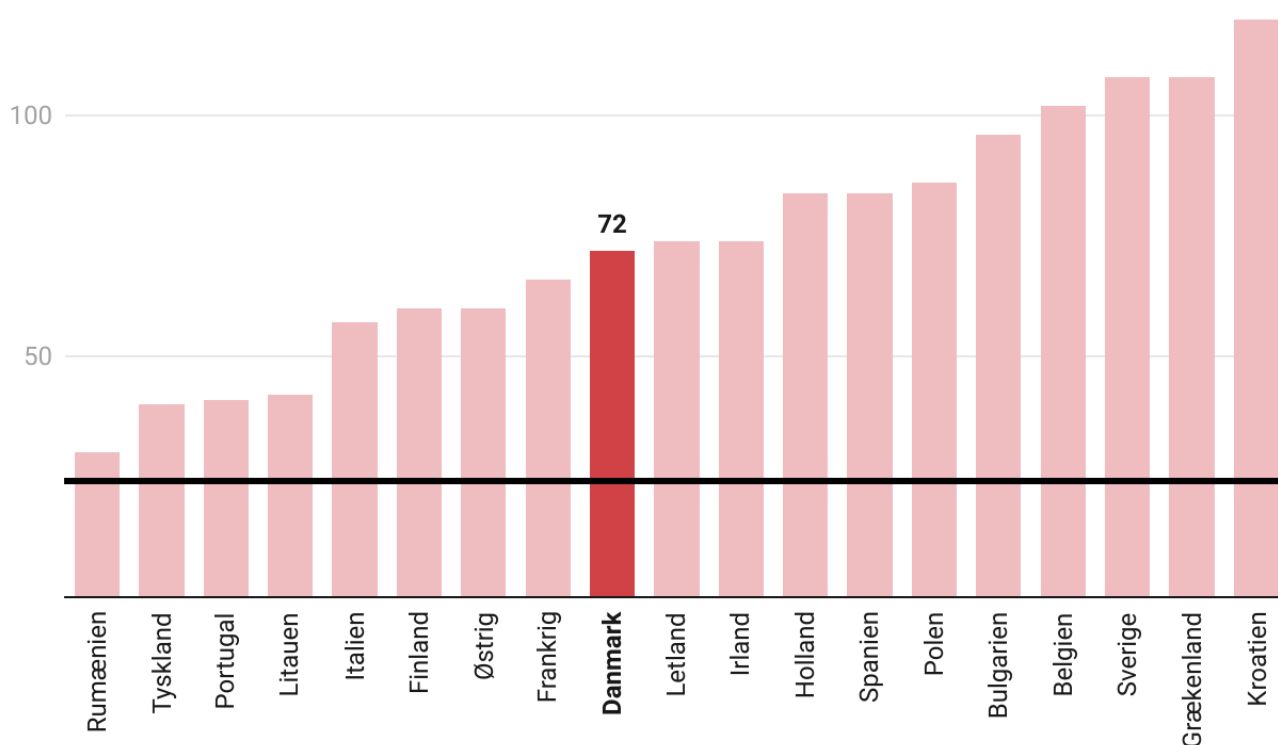
Tager man udgangspunkt i landvindmøllerne tager det omkring 6 år at få en tilladelse i Danmark, hvilket ikke er langsomt sammenlignet med andre EU-lande. Problemet er dog, at den nuværende tidsfrist er sat til 24 måneder i EU.

Disse lange godkendelsestider skyldes ifølge en rapport fra tænketanken Energy Transitions Commission både regulatoriske, administrative og samfunds- og miljømæssige barrierer.¹⁹ Særligt understreges det, at reguleringen er for kompleks, at den administrative kapacitet er for lille, de mange miljøhensyn og arealkrav besværliggør processen, og der er flaskehalsproblemer i elnettilslutningen som yderligere besværliggør processen.²⁰

Det viser, at der om ikke andet på udvalgte områder er behov for at gøre processerne hurtigere og smidigere. Omvendt er det ikke ubetinget et problem, da f.eks. Sverige viser, at lange godkendelsestider ikke nødvendigvis betyder, at der ikke udrulles tilstrækkeligt med grøn energi.

Medlemslandene har svært ved at leve op til EU's nuværende krav

Godkendelsestid for landvindmøller i EU (angivet i antal uger)

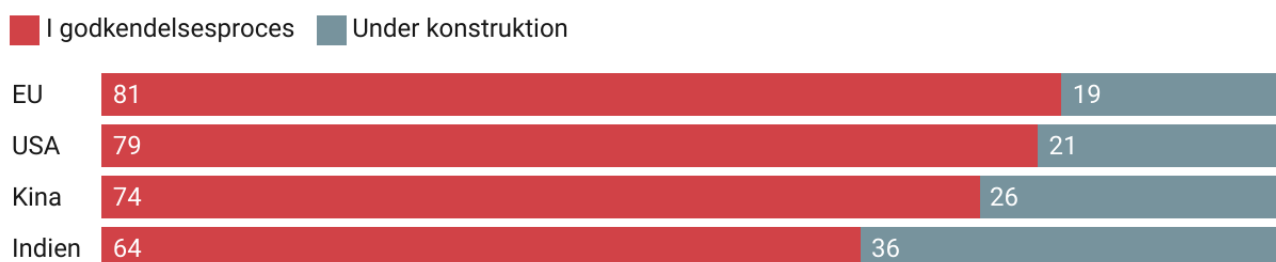
Stregen angiver fristen for godkendelse på 24 uger.

Grafik: Tænketanken EUROPA • Kilde: Energistyrelsen og tænketanken Ember • Lavet med Datawrapper

De lange sagsbehandlingstider betyder desværre også, at 81 pct. af EU's vindmølleprojekter sidder fast i godkendelsesprocessen, jf. figur nedenfor. Det er et problem, men problemet er ikke nødvendigvis meget større end i USA eller Kina, hvor henholdsvis 79 og 74 pct. af projekterne er i godkendelsesprocessen.

Mange vindprojekter er fanget i godkendelsesproces

Andelen af vindmølleprojekter fanget i godkendelsesproces og under konstruktion (%)

Grafik: Tænk tanken EUROPA • Kilde: EnergyMonitor • Lavet med Datawrapper

EU-Kommissionen har derved ret i, at man skal have fokus på det regulatoriske miljø. Dog er implementeringen op til medlemslandene, og det er derfor ikke sikkert, at EU-Kommissionen kan gøre meget mere end at guide medlemslandene til best practice.

Det er op til medlemsstaterne at lave miljøgodkendelser og fx sikre, at der er tilstrækkelig administrativ kapacitet til at håndtere projektansøgningerne. Derfor er der også en myriade af forskellige godkendelsesprocedurer på tværs af medlemsstaterne, hvilket gør, at de barrierer, medlemsstaterne oplever, kan være ganske forskellige.[21](#)

I Danmark har man f.eks. iværksat en national energikrisestab, som skal se på mulighederne for at speede udrulningen af grønne teknologier op.[22](#) Dette kan meget vel vise sig at være noget andre lande kan lære af, men vi har stadig til gode at se det faktiske resultater af initiativet.

Sårbare forsyningskæder og Kinas rolle i den grønne omstilling

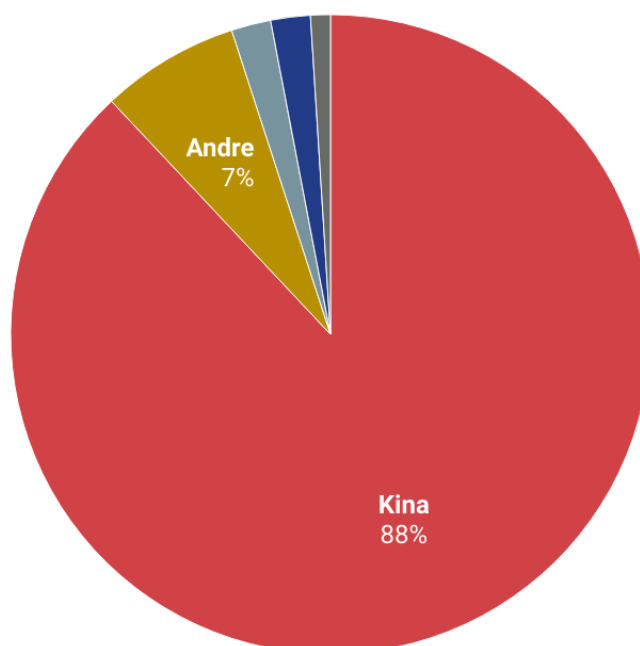
Coronakrisen viste tydeligt, at EU-landene var meget afhængige af import fra resten af verden. Næsten alle de europæiske forsyningskæder har herefter haft fokus på forsyningssikkerheden, men problemet er især udtalt for den grønne omstilling.

Zoomer man f.eks. ind på EU's import af solceller, kom 88 pct. fra Kina i 2021.[23](#)

EU's import af solceller

2021

Kina Andre Japan USA Taiwan

Kilde: Tænk tanken EUROPA på baggrund af tal fra Eurostat • Lavet med Datawrapper

Men det er ikke kun inden for solceller, at Kina dominerer værdikæden. Også inden for forarbejdningen af verdens råstoffer har Kina i dag en nøglerolle, og det lægger ikke kun pres på EU, men også på USA.[24](#)

For at gøre op med sin afhængighed inden for kritiske råstoffer og mineraler har EU-Kommissionen søsat en "Raw Materials Act", der bl.a. skal opbygge en europæisk mineindustri. Planen fokuserer på fire strategiske drej.[25](#)

For det første skal EU selv levere mindst 10 pct. af sit eget behov for udvinding. I dag producerer EU kun ca. 3 pct. af sit eget behov[26](#), og der vil derfor være tale om en tredobling på syv år i et miljø, hvor det i snit tager 10-15 år at åbne en mine.[27](#)

Gevinsterne ved frihandel og omkostninger ved at droppe samhandlen med Kina

Beregninger fra WTO viser, at det vil være forbundet med en nedgang på 5 pct. for verdensøkonomien, hvis samhandlen med Kina stopper – hvilket svarer til hele den japanske økonomi.

Den vurdering står WTO langt fra alene med. Beregninger fra Kiel Institute, der dog kun tager udgangspunkt i Tyskland, viser, at en decoupling fra Kina vil være associeret med et langsigtet fald i tysk BNP på 1 pct.

Beregninger foretaget for hele EU lavet af det tyske ifo-institut, viser, at en decoupling fra Kina vil medføre et BNP-tab på 0,4 pct. for EU.

Når faldende ikke er større, skyldes det, at handlen vil flytte til andre regioner. De nye handelsruter må dog forventes at være mindre optimale end de eksisterende, da disse ellers ville være benyttet. BNP-tabet skal derved ses i form af en de nye handelsruter ikke er lige så optimale.

Beregningerne er dog ikke helt sammenlignelige, da man kan medregne forskellige grader af Friend- eller Nearshoring, hvilket vil have indflydelse på de endelige effekter, uden at det negative fortegn dog ændres. Med andre ord: De samlede effekter bliver negative, da der er enighed om, at de to strategier begge indeholder begrænsninger – politiske såvel som økonomiske.

Kilder

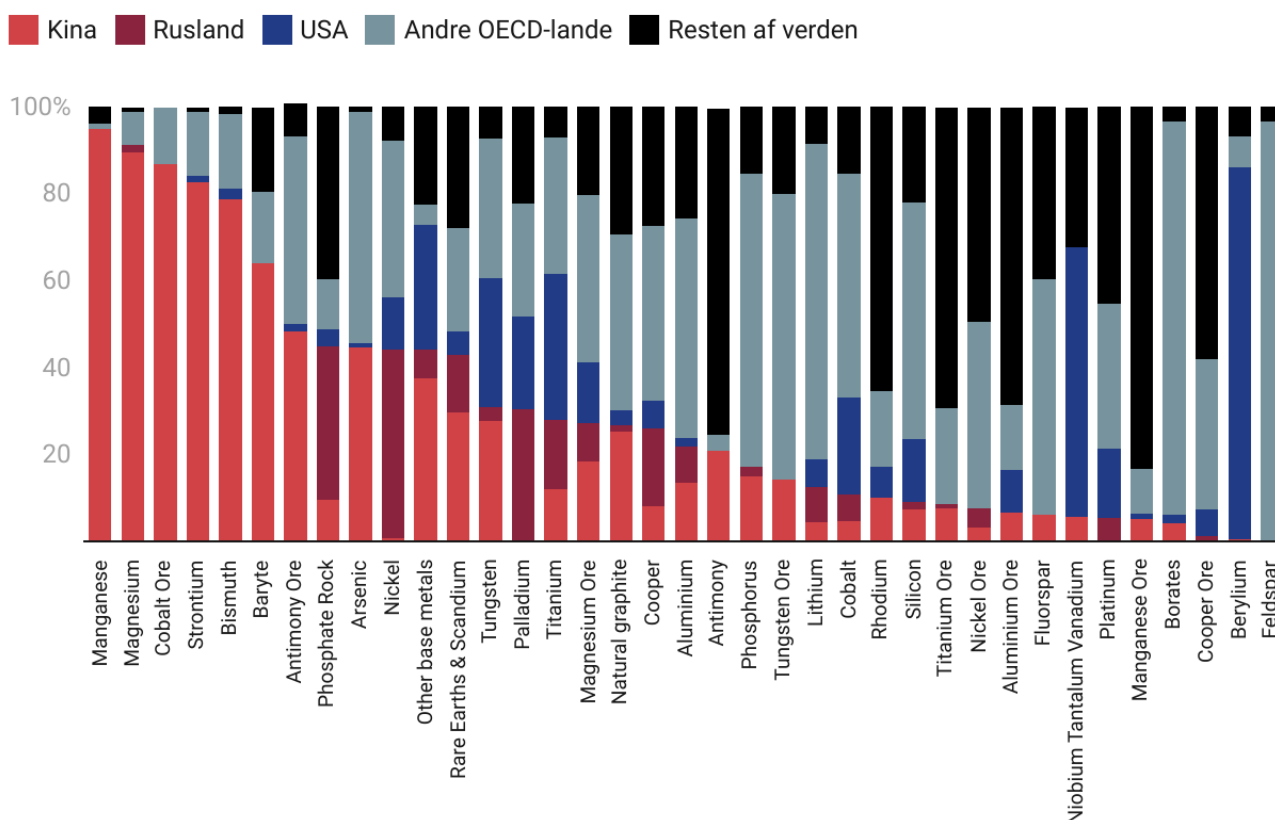
- <https://newseu.cgtn.com/news/2023-01-21/WTO-chief-warns-decoupling-of-global-market-will-lead-to-huge-losses-1gL4DsSmggM/index.html>
 - https://www.ifw-kiel.de/publications/media-information/2023/german-economys-dependence-on-china-critical-for-individual-products/?cookieLevel=opt-out-only&mc_cid=7cc4a54e41&mc_eid=68ce33f976
 - <https://www.ifo.de/en/publikationen/2022/monographie-autorenschaft/geopolitische-herausforderungen>
 - <https://www.csis.org/analysis/limits-friend-shoring>
-

For det andet skal EU selv stå for mindst 40 pct. af forarbejdningen af sit eget forbrug. Det tredje drejer sig om genbrug, og her vil EU vha. genbrug skulle levere mindst 15 pct. af sit eget behov. Det fjerde og sidste element handler om, hvilke lande der importeres fra. I 2030 er det ambitionen, at intet land må levere mere end 65 pct. af EU's forsyning inden for et givent strategisk vigtigt råstof. Her er det dog stadig uklart, hvordan forslaget vil behandle fx en kinesisk ejet mine i Chile. I det hele taget dækker import-/eksporttal ikke ejerforhold i de enkelte lande, hvilket betyder noget, da den kinesiske stat er en betydelig aktør i mange kinesiske FDI's.

Ser vi på EU's import af udvalgte råstoffer, fylder Kina i dag "for meget" ift. målsætningen om at ikke mere end 65 pct. må komme fra ét land. Kineserne fylder mere end 65 pct. på 5 ud af 37 stoffer, og som nedenstående figur viser udgør de en betragtelig del andre steder.[28](#) Fordi Kina i dag er en nøglespiller, er det også vigtigt at understrege, at det vil indebære endog meget store økonomiske omkostninger, hvis EU vil frigøre sig helt fra Kina.[29](#)

Kina sidder på foruroligende mange af EU's kritiske råstoffer

Oprindelsesland for EU's import af kritiske råstoffer i 2021

Kilde: Tænk tanken EUROPA på baggrund af Bruegel • Lavet med Datawrapper

Handelsaftaler skal sikre forsyningskædernes resiliens

EU har sat ambitionerne for selvforsyning højt. Inden for en række råstoffer er dette også muligt både ift. minedrift- og forarbejdningsambitionerne.[30](#) Den slags er dog ikke gratis, så enten skal der sikres tilstrækkelig med privat kapital, eller også må EU-landene selv på banen med subsidier, hvor en kombination af begge virker som det mest sandsynlige scenarie.

Men EU kan og skal ikke blive 100% selvforsynende, og derfor har man også et stort fokus på handelsaftaler med andre ressourcerige lande. Her ser EU bl.a. på de handelsaftaler, man allerede er i gang med at forhandle med Australien og Chile, der begge har store beholdninger af f.eks. litium.[31](#) Det er også nødvendigt, da tal fra OECD viser, at antallet af eksportrestriktioner på kritiske råstoffer har nået et historisk højt niveau, hvilket vidner om den skærpede internationale konkurrence.[32](#)

Det er dog ikke kun i EU, at egenproduktionen kniber. Også i USA er det tvivlsomt, om man vil kunne blive selvforsynende med alle de nødvendige råstoffer.[33](#) Derfor er USA også på vennejagt for at finde samarbejdspartnere inden for råstoffer.[34](#) Det er bl.a. kommet EU til gode i en tid, hvor USA generelt lukker sig om sig selv, da udvalgte råstoffer fra EU står til at få undtagelse for de lokale produktionskrav i den amerikanske IRA.[35](#) Løsningen bliver derved mere globalisering.

IRA'en trækker de grønne investeringer til USA

Med den amerikanske "Inflation Reduction Act" (IRA) har USA kastet 370 mia. dollars (forventeligt) efter den grønne omstilling. Det er utvetydigt glædeligt, at amerikanerne nu med stor styrke prioriterer den grønne omstilling. IRA'en har dog en række elementer, som gør livet sværere for europæiske virksomheder, særligt de små- og mellemstore virksomheder, og i værste fald vil IRA'en trække grønne investeringer til USA på bekostning af EU.

De 370 mia. dollars er unægtelig et stort beløb, men det kommer hovedsageligt igennem skatterabatter til grønne virksomheder – en garanti, der løber de næste 10 år.[36](#) Derved udgør beløbet årligt ca. 0,15 pct. af BNP. Allerede nu lader ordningen til at være særdeles effektiv, idet den også tiltrækker massive private investeringer.[37](#)

Der er dog også afsat mange midler til den grønne omstilling i EU. Tager man blot udgangspunkt i de midler, der findes i EU's Genopretningsfond, så skal 37 pct. af disse gå til grøn omstilling. EU har i fonden afsat knap 300 mia. euro over en 5-årig periode frem til 2027, hvilket svarer til 0,4 pct. af EU's BNP årligt.

Men at de to beløb befinder sig i samme størrelsesorden, er ikke nødvendigvis det samme som, at effekten bliver den samme. For det første er omkostningerne ved IRA'en estimerede, og fordi der er tale om subsidier, der gives efter produktionens størrelse, kan disse ende større end først antaget. Dertil er den amerikanske IRA langt mere fokuseret end EU's genopretningsfond, hvor pengene går til generel grøn omstilling og ikke kun til grønne teknologivirksomheder.

Og sidst, men ikke mindst er midlerne i IRA'en langt mere tilgængelige end de tilsvarende EU-midler, hvor lange og bureaukratiske ansøgning- og godkendelsesprocesser kan virke afskrækkende for nogle investorer.[38](#)

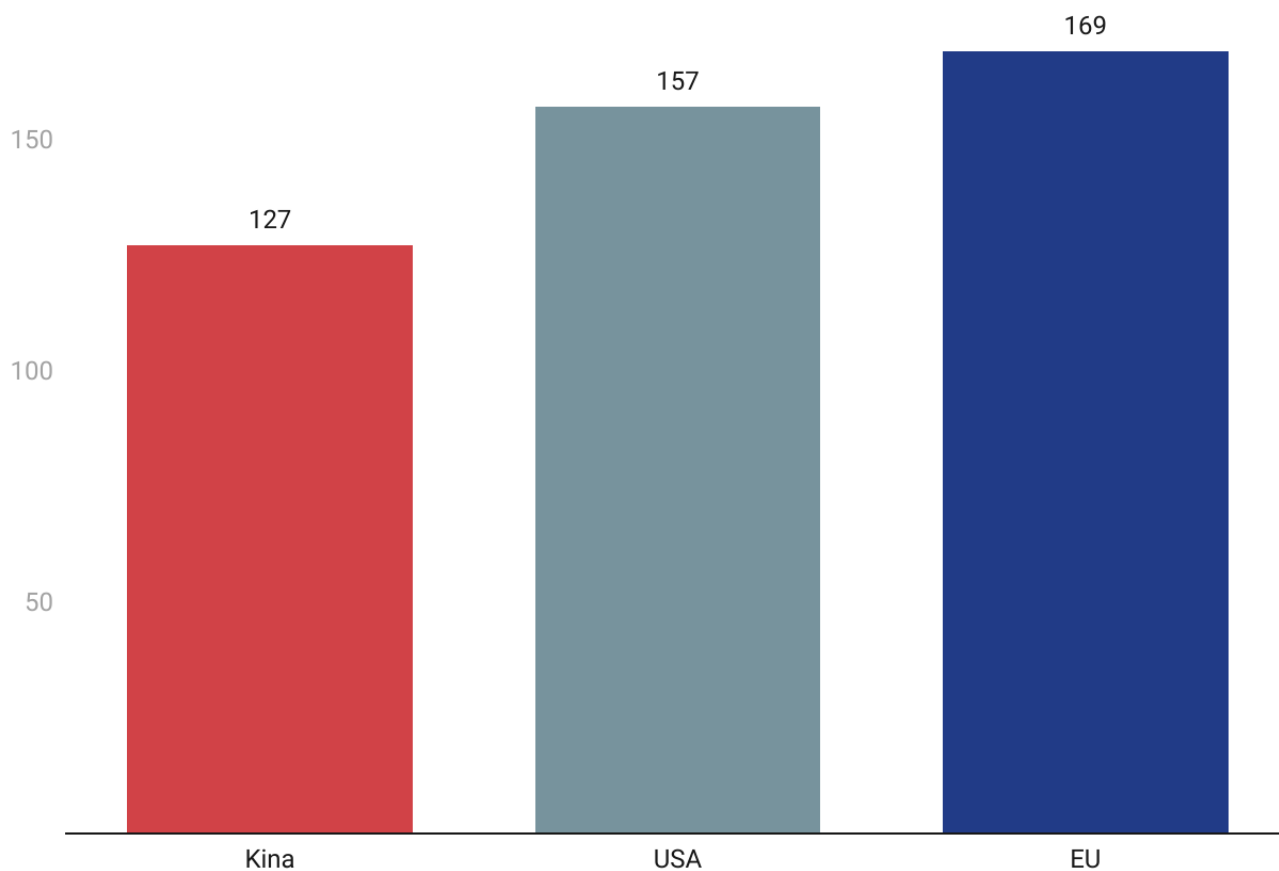
Dertil står den amerikanske tilgang til den grønne omstilling i stærk kontrast til den europæiske. For hvor USA giver skatterabatter til grønne virksomheder, har man fra EU's side valgt at beskatte CO2-udledninger.[39](#) Derved bruger amerikanerne guleroden til at få virksomhederne med, mens man i EU mest bruger pilsken.

Europæiske EV-industri er udfordret

Ser man f.eks. mod bilindustrien, der har været det mest omtalte eksempel i internationale medier, så betyder IRA'en, at amerikanske bilbatterier bliver næsten 20 pct. billigere, mens de høje energipriser i EU løfter omkostninger på de europæiske bilbatterier med lidt over 5 pct.[40](#)

Estimerede batteripriser før IRA'en og energikrisen

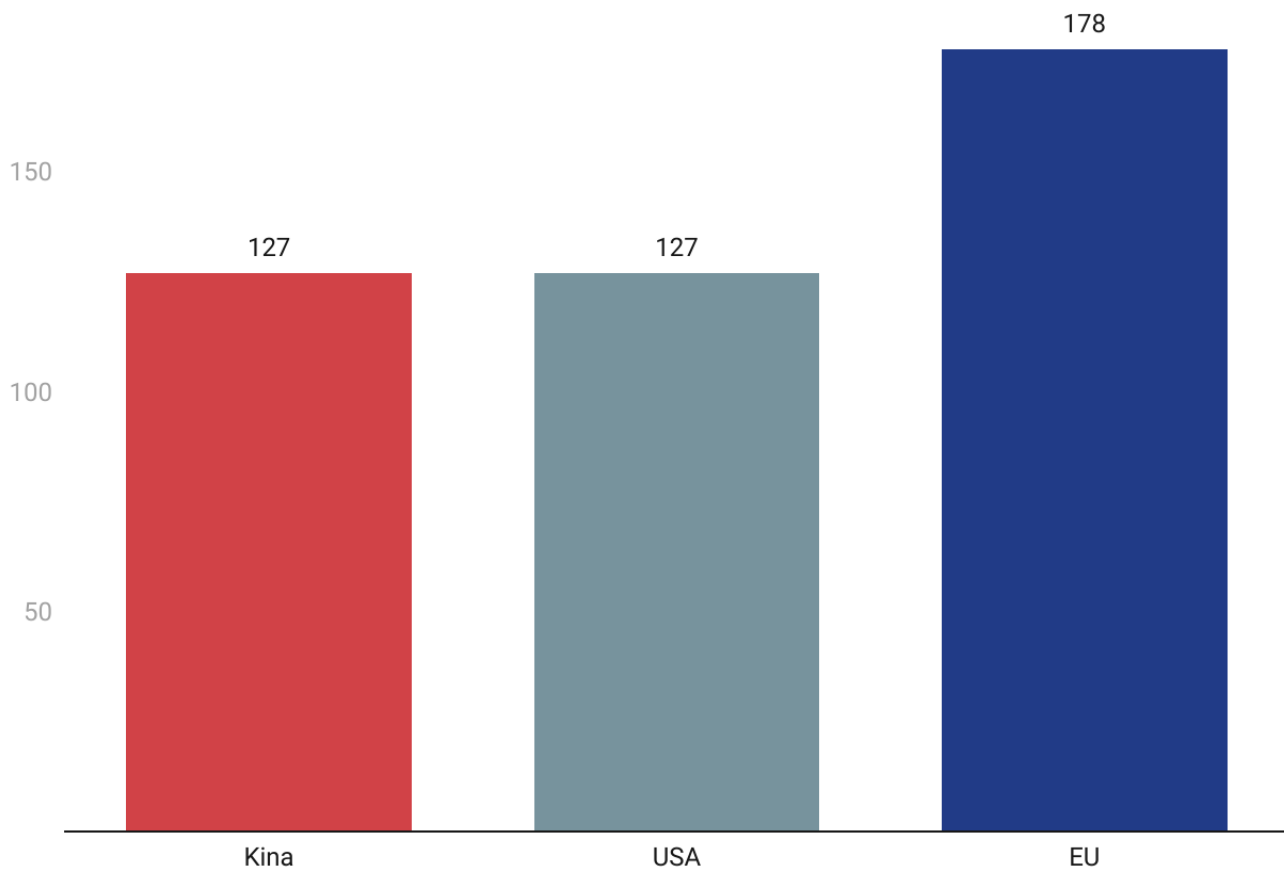
Estimerede batteripriser målt i dollar/kWh

Kilde: Tænk tanken Europa på baggrund af BloombergNEF • Lavet med Datawrapper

Estimerede batteripriser efter IRA'en og energikrisen

Estimerede batteripriser målt i dollar/kWh

Kilde: Tænk tanken EUROPA på baggrund af BloombergNEF • Lavet med Datawrapper

Samlet set betyder det, at europæiske bilbatterier nu koster 40 pct. mere end de amerikanske og kinesiske. Skal EU have opbygget en konkurrencedygtig EV-industri, vil det altså enten kræve, at europæiske aftagere accepterer merprisen, eller at EU's regeringer gennem statsstøtte holder liv i produktionen.

Priseffekterne betyder også, at branchens egen organisation "Transport & Environment" vurderer, at 70 pct. af EU's forventede bilbatteriproduktion i 2030 risikerer at blive droppet eller mindre end først forventet.[41](#) En del af denne usikkerhed skyldes dog også usikkerheden om adgangen til de nødvendige råstoffer.

Det er dog også vigtigt at pointere, at selvom USA nu kaster mange penge efter den grønne omstilling, står USA også over for massive udfordringer, hvis den grønne omstilling skal lykkes, idet USA heller ikke kan sige sig fri fra kinesisk afhængighed.[42](#)

Oprindelseskrav i IRA'en udelukker europæiske SMV'er

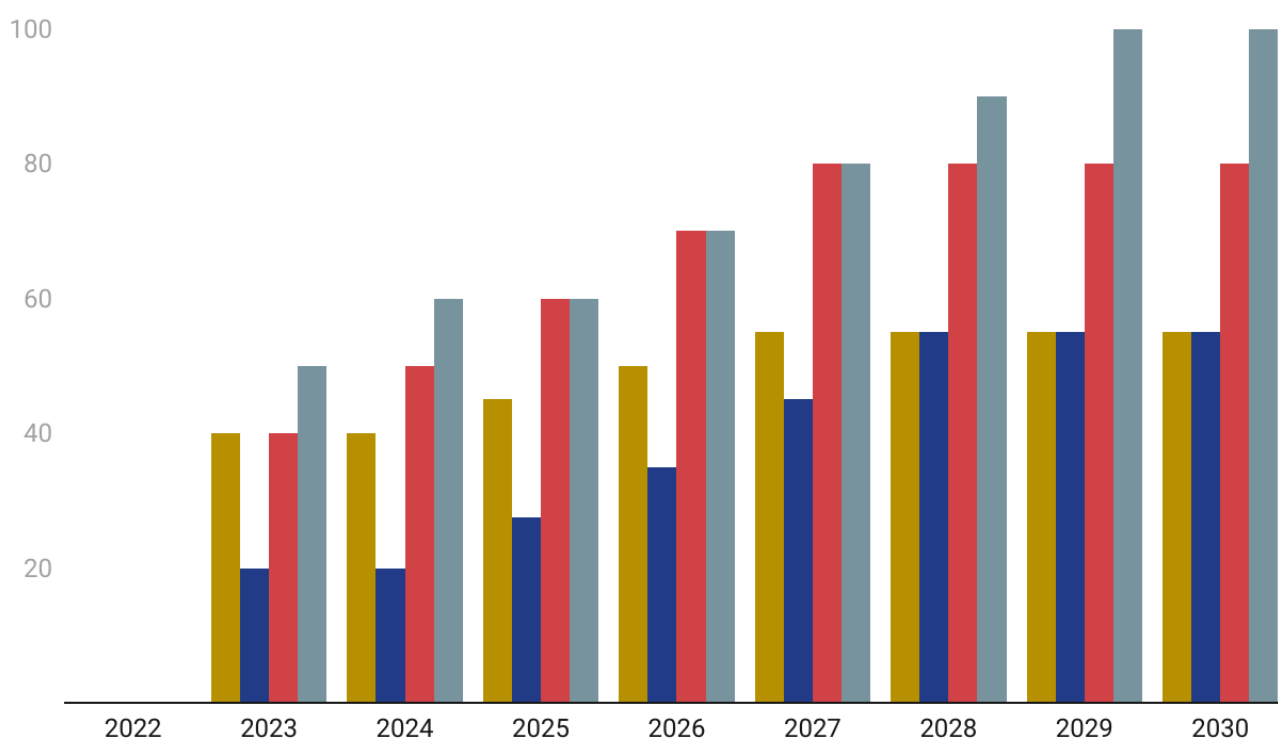
Udover massive midler til den grønne omstilling indeholder IRA'en også en række lokale produktionskrav. De skal sikre, at strategiske grønne investeringer lander i Nordamerika. Ser man f.eks. på råmaterialer i batterier eller komponenterne stiger kravet til lokalt produceret indhold frem mod 2030 til henholdsvis 80 og 100 pct.[43](#)

Ser man mod produktion af land- og havvindmøller, stiger kravet til lokalt produceret indhold til 50 pct. mod 2030.[44](#)

Local contentkrav på udvalgte grønne teknologier

Uvalgte oprindelseskrav fra IRA'en

Landvindmøller Havvindmøller Råmaterialer i batterier Batteri komponenter

Kilde: Tænk tanken EUROPA på baggrund af European Battery Alliance (EBA) og Norton Rose Fulbright (NRF) • Lavet med Datawrapper

Kravene om lokalt produceret indhold skyldes i høj grad også et indenrigspolitisk ønske/håb om at skabe lokale arbejdspladser. Det er naturligvis ønskværdigt at ville skabe arbejdspladser, men kravene er stadig under stor kritik, også internt i USA.[45](#)

Ved at udelukke resten af verden isolerer USA sig selv, og man går derved væk fra den frihandelsmodel, der har været med til at sikre en del af den amerikanske vækst.

De lokale produktionskrav har også været medvirkende til at skubbe flere af USA's allierede væk fra dem, herunder EU. Da EU og USA ikke har nogle frihandelsaftaler, er de europæiske virksomheder ikke tilgodeset i IRA'ens produktionskrav, og derved udelukker USA *de facto* den del af det europæiske erhvervsliv, der ikke har produktion i Nordamerika, navnlig SMV-segmentet.

EU har forsøgt at få inkluderet det europæiske erhvervsliv, men indtil videre er det kun lykkedes på udvalgte råstoffer. EU's kritik af IRA'ens lokale produktionskrav risikerer dog at klinge hult, når EU i et af sine modsvar til IRA'en, Net Zero Industry Act fra marts i år, selv sætter et vejledende mål på minimum 40 pct. af, hvor meget EU selv skal stå for i produktion af kritiske grønne industrier.[46](#) Det betyder ikke, at EU dermed nødvendigvis vil diskriminere produkter udefra på samme vis som USA, da det vil være et brud på EU's handelspolitik og vil blive mødt med stor modstand af de mere handelsliberale lande såsom f.eks. Danmark. I stedet vil EU formentlig bruge øget statsstøtte for at gøre EU's egne produkter konkurrencedygtige. Men dette behøver heller ikke være populært hos vores handelspartnere, og EU kan derfor nemt havne i samme situation som USA.[47](#)

Statsstøtte, en grøn arbejdsstyrke og en robust handelspolitik skal øge den europæiske konkurrenceevne

Udover at EU nu officielt sætter mål på, hvor meget af behovet EU selv skal kunne dække i produktion inden for strategiske sektorer, indeholder Net Zero Industry Act også andre elementer som samlet set skal øge den europæiske konkurrenceevne.

Af de mere konkrete vil EU sørge for at gøre det regulatoriske miljø mere smidigt, hvilket nok vil være gavnligt – det er dog ikke sikkert, at EU kan gøre meget på denne front, da implementeringen i sidste ende ligger hos medlemsstaterne.

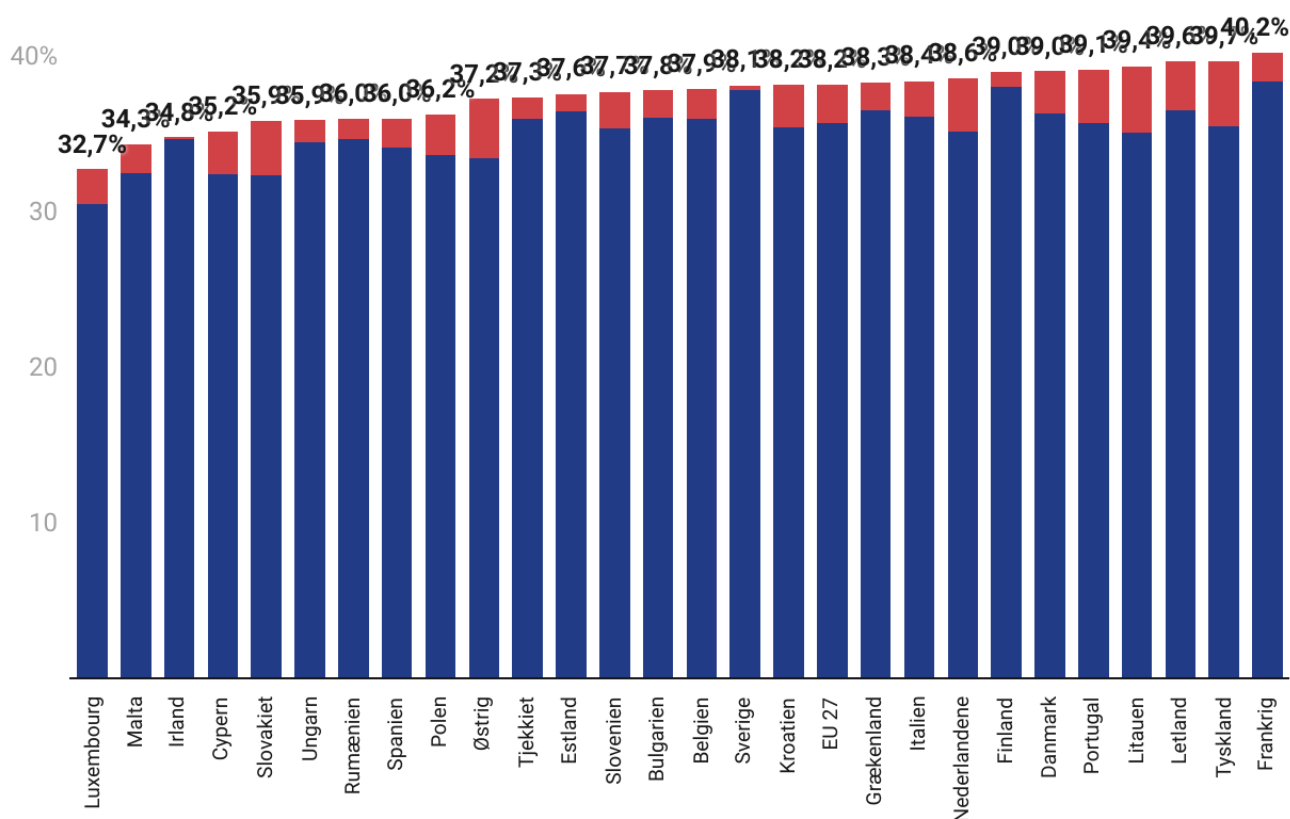
EU vil også gøre det nemmere for landene at støtte strategiske industrier gennem en midlertidig lempelse af EU's statsstøtteregler inden for strategisk udvalgte sektorer.[48](#) Men at åbne mere op for brugen af statsstøtte risikerer dog kun at komme de store virksomheder til gavn[49](#), ligesom det risikerer at underminere det indre marked og skabe en ulige spilleplade for europæiske virksomheder, da de største stater kan poste flere penge i deres industrier end de mindre.[50](#) Udfordringen

bliver derved at finde en model for, hvor man kan matche lande som USA's og Kinas brug af statsstøtte uden at ende i et internt statsstøttekapløb i EU.[51](#)

Dertil er det EU-Kommissionens ønske at øge denne grønne arbejdsstyrke. Det skal ske ved at udvikle arbejdsstyrken, så den har de nødvendige kompetencer til den grønne omstilling, og derved sikre, at EU ikke løber tør for hænder. Det er et vigtigt fokusområde, da ca. 30 pct. EU's virksomheder inden for bygge- og anlægssektoren lige nu melder om mangel på arbejdskraft.[52](#) Dertil står den europæiske arbejdsstyrke til at skrumpe de kommende år.[53](#)

Andelen af personer, som ikke er i den arbejdsdygtige alder

■ 2020 ■ 2030

Kilde: Tænketanken EUROPA på baggrund af Eurostat • Lavet med Datawrapper

Derfor vil det også blive nødvendigt at omskole noget af den eksisterende arbejdskraft til fremtidens grønne jobs. Særligt i Østeuropa vil den grønne omstilling stille store krav, da man ikke alene skal uddanne til fremtidens grønne jobs, men samtidig holder størstedelen af Europas forurenende jobs, som må forventes at forsvinde.[54](#) På trods af Kommissionens ønske om at sikre fremtidens kompetencer

er der dog ikke nogen konkrete virkemidler til, hvordan dette skal gøres, da (efter)uddannelse er medlemsstatskompetence.

Penge og hænder kan ikke nødvendigvis gøre det alene, og derfor vil Kommissionen også bruge handelspolitikken til at øge konkurrenceevnen. Handelspolitikken skal sikre forsyningen af afgørende inputfaktorer, og Kommissionen ønsker derfor at åbne for nye handelsaftaler og færdiggøre de handelsaftaler, der i øjeblikket forhandles. Det har dog historisk vist sig svært at forhandle nye handelsaftaler hjem, så selvom initiativet er godt, kan det tage lang tid før konkrete resultater materialiserer sig.[55](#)

Anbefalinger

Kan EU så beholde den grønne førertrøje i fremtiden? Langt hen ad vejen har EU-Kommissionen lavet den rigtige diagnose af problemerne, men mangler endnu at finde den helt rigtige medicin/de rigtige kure.

Mange af de strategiske drej mangler konkrete værktøjer, og det vil der være behov for, hvis EU for alvor skal beholde sin grønne førerposition – en vurdering som Tænk tanken Europa ikke står alene med.[56](#)

Her kunne en ny fælles fond som Genopretningsfonden efter Covid-krisen være værd at undersøge. En af denne fonds store styrker er de konditionalitetskrav, der er indlagt ift. hvad pengene skulle gå til. En ny fond vil derved kunne hjælpe EU med at dirigere flere investeringerne til uddannelse, forskning samt strategiske industrier på en måde, der vil være til gavn for alle EU-lande og ikke kun enkelte spillere. I sin State of the Union-tale[57](#) lancerede Ursula von der Leyen ideen om en suverænitetsfond, der bl.a. skulle tjene dette formål. Fonden er stadig under drøftelse, men er ikke lige populær i alle medlemslande, hvorfor den stadig ikke er konkretiseret.

EU har dog også allerede værktøjer i støbeskeen, som man med fordel kunne rette opmærksomheden imod. En hurtigere implementering af EU's CO2-told (CBAM) vil stille europæiske virksomheder i en bedre situation ift. udenlandske konkurrenter, hvorfor man kunne undersøge mulighederne for at denne fremrykkes fra 2026.[58](#)

Dertil har landene også et nationalt ansvar for at få gennemført produktivitetsfremmende reformer. Dette gælder ikke alene reformer, som sikrer kvalificeret arbejdskraft, men også reformer der generelt gør det nemmere for

virksomhederne at navigere i det regulatoriske miljø, f.eks. ved at øge gennemsigtighed og hastighed i tilladelsesprocedure.

Dette bliver kun endnu vigtigere de kommende år, hvor også større demografiske udgifter, øgede forsvarsudgifter samt genopbygningen af Ukraine presser sig på.

[1ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/STATEMENT_22_5523](https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/STATEMENT_22_5523)
[2www.businesseurope.eu/publications/businesseurope-reform-barometer-2023-eus-global-competitiveness-under-threat](https://www.businesseurope.eu/publications/businesseurope-reform-barometer-2023-eus-global-competitiveness-under-threat)
[3agenceurope.eu/en/bulletin/article/13161/6](https://agenceurope.eu/en/bulletin/article/13161/6)
[4www.naturalgasintel.com/can-the-search-for-a-global-lng-benchmark-end-with-a-european-or-u-s-natural-gas-contract-column/](https://www.naturalgasintel.com/can-the-search-for-a-global-lng-benchmark-end-with-a-european-or-u-s-natural-gas-contract-column/)
[5www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2023/03/30/council-and-parliament-reach-provisional-deal-on-renewable-energy-directive/](https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2023/03/30/council-and-parliament-reach-provisional-deal-on-renewable-energy-directive/)
[6www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2023/03/10/council-and-parliament-strike-deal-on-energy-efficiency-directive/](https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2023/03/10/council-and-parliament-strike-deal-on-energy-efficiency-directive/)
[7www.bruegel.org/dataset/national-energy-policy-responses-energy-crisis](https://www.bruegel.org/dataset/national-energy-policy-responses-energy-crisis)
[8iea.blob.core.windows.net/assets/96ce64c5-1061-4e0c-998d-fd679990653b/HowtoAvoidGasShortagesintheEuropeanUnionin2023.pdf](https://iea.blob.core.windows.net/assets/96ce64c5-1061-4e0c-998d-fd679990653b/HowtoAvoidGasShortagesintheEuropeanUnionin2023.pdf)
[9www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2023/03/28/member-states-agree-to-extend-voluntary-15-gas-demand-reduction-target/](https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2023/03/28/member-states-agree-to-extend-voluntary-15-gas-demand-reduction-target/)
[10thinkeuropa.dk/debatindlaeg/2022-10-eu-har-brug-for-en-solidaritetsplan-for-at-komme-ud-af-energikrisen](https://thinkeuropa.dk/debatindlaeg/2022-10-eu-har-brug-for-en-solidaritetsplan-for-at-komme-ud-af-energikrisen)
[11borsen.dk/nyheder/udland/hvad-betyder-eus-nye-prisloft-for-din-gasregning](https://borsen.dk/nyheder/udland/hvad-betyder-eus-nye-prisloft-for-din-gasregning)
[12www.bruegel.org/dataset/national-policies-shield-consumers-rising-energy-prices](https://www.bruegel.org/dataset/national-policies-shield-consumers-rising-energy-prices)
[13ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_3131](https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_3131)
[14www.bruegel.org/dataset/european-natural-gas-imports](https://www.bruegel.org/dataset/european-natural-gas-imports)
[15www.bruegel.org/dataset/european-natural-gas-imports](https://www.bruegel.org/dataset/european-natural-gas-imports)
[16www.foreignaffairs.com/world/energy-insecurity-climate-change-geopolitics-resources](https://www.foreignaffairs.com/world/energy-insecurity-climate-change-geopolitics-resources)
[17www.businesseurope.eu/publications/businesseurope-reform-barometer-2023-eus-global-competitiveness-under-threat](https://www.businesseurope.eu/publications/businesseurope-reform-barometer-2023-eus-global-competitiveness-under-threat)
[18ember-climate.org/insights/research/europes-race-for-wind-and-solar/#supporting-material-downloads](https://ember-climate.org/insights/research/europes-race-for-wind-and-solar/#supporting-material-downloads)
[19www.energy-transitions.org/publications/planning-and-permitting/#download-form](https://www.energy-transitions.org/publications/planning-and-permitting/#download-form)
[20Se fx windeurope.org/policy/topics/permitting/, www.energy-transitions.org/publications/planning-and-permitting/#download-form](https://windeurope.org/policy/topics/permitting/) og ember-climate.org/insights/research/europes-race-for-wind-and-solar/#supporting-material-downloads
[21op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/434f1e57-a349-4f62-82dc-bf4f3acb4bea](https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/434f1e57-a349-4f62-82dc-bf4f3acb4bea), s. 2-4

22kefm.dk/aktuelt/nyheder/2023/mar/regeringen-etablerer-national-energikrisestab-

23ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php

24www.piie.com/blogs/realtime-economics/will-scramble-rare-earths-produce-transatlantic-trade-accord

25ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_1661

26www.at-minerals.com/en/artikel/at_Metal_ore_mining_in_Europe-3257608.html

27eurometaux.eu/media/hr2ftbp3/2022-policymaker-summary-report-final-13-5-22.pdf

28www.bruegel.org/analysis/why-europes-critical-raw-materials-strategy-has-be-international

29ecfr.eu/publication/circuit-breakers-securing-europes-green-energy-supply-chains/

30eurometaux.eu/media/jsfne00y/final-slides-ku-leuven-study-presentation-25-4.pdf

31institutdelors.eu/en/publications/conjuguer-decarbonation-et-reduction-de-la-dependance-a-la-chine/

32www.oecd.org/trade/topics/trade-in-raw-materials/

33www.nature.com/articles/s41893-023-01079-8

34www.piie.com/blogs/realtime-economics/made-america-puts-brakes-electric-vehicles-biden-hopes-push

35www.ft.com/content/dc9e7bcc-8028-4774-a139-50e9e3146eac

36www.whitehouse.gov/cleanenergy/inflation-reduction-act-guidebook/

37www.ft.com/content/b46b6780-af0d-4d64-8782-7aeb608e569f

38www.ft.com/content/197bbf2d-7d41-40dd-871c-f31ca4ff21d7

39climate.ec.europa.eu/eu-action/eu-emissions-trading-system-eu-ets_en

40www.eba250.com/wp-content/uploads/2023/03/EBA_DiscussionPaper_Battery-Ministerial_01_03_2023.pdf

41www.transportenvironment.org/wp-content/uploads/2023/03/2023_03_Battery_risk_How_not_to_lose_it_all_report.pdf

42www.economist.com/united-states/2023/04/05/americas-chance-to-become-a-clean-energy-superpower

43www.eba250.com/wp-content/uploads/2023/03/EBA_DiscussionPaper_Battery-Ministerial_01_03_2023.pdf

44www.projectfinance.law/tax-equity-news/2022/august/qa-on-the-inflation-reduction-act/#a9

45foreignpolicy.com/2023/03/24/economy-trade-united-states-china-industry-manufacturing-supply-chains-biden/

[46ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_23_1665](https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_23_1665)

[47ecfr.eu/publication/united-west-divided-from-the-rest-global-public-opinion-one-year-into-russias-war-on-ukraine/](https://ecfr.eu/publication/united-west-divided-from-the-rest-global-public-opinion-one-year-into-russias-war-on-ukraine/)

[48www.euractiv.com/section/competition/news/eus-vestager-warns-of-fragmentation-risks-but-expands-state-aid/](https://www.euractiv.com/section/competition/news/eus-vestager-warns-of-fragmentation-risks-but-expands-state-aid/)

[49www.politico.eu/wp-content/uploads/2023/02/07/Non-paper-New-procurement-tools-for-the-twin-transition-06022023.pdf](https://www.politico.eu/wp-content/uploads/2023/02/07/Non-paper-New-procurement-tools-for-the-twin-transition-06022023.pdf)

[50thinkeuropa.dk/debatindlaeg/2022-10-lemper-eu-statsstoetterreglerne-kan-det-skade-danske-interesser](https://thinkeuropa.dk/debatindlaeg/2022-10-lemper-eu-statsstoetterreglerne-kan-det-skade-danske-interesser)

[51thinkeuropa.dk/debatindlaeg/2023-02-svar-paa-usas-groenne-statsstoette-er-noedvendigt-ellers-skaber-vi-nye](https://thinkeuropa.dk/debatindlaeg/2023-02-svar-paa-usas-groenne-statsstoette-er-noedvendigt-ellers-skaber-vi-nye)

[52Tal fra marts 2023](#)

[53thinkeuropa.dk/debatindlaeg/2022-06-europas-fremtidige-arbejdskraft-kommer-udefra](https://thinkeuropa.dk/debatindlaeg/2022-06-europas-fremtidige-arbejdskraft-kommer-udefra)

[54economy-finance.ec.europa.eu/system/files/2022-12/dp176_en_green%20transition%20labour.pdf](https://economy-finance.ec.europa.eu/system/files/2022-12/dp176_en_green%20transition%20labour.pdf)

[55thinkeuropa.dk/notat/2022-11-har-eus-handelspolitik-sejret-sig-selv-ihjel-eller-kan-den-fortsat-give-nye-gevinster](https://thinkeuropa.dk/notat/2022-11-har-eus-handelspolitik-sejret-sig-selv-ihjel-eller-kan-den-fortsat-give-nye-gevinster)

[56www.bruegel.org/first-glance/net-zero-industry-act-puts-eu-credibility-risk](https://www.bruegel.org/first-glance/net-zero-industry-act-puts-eu-credibility-risk)

[57ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/speech_22_5493](https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/speech_22_5493)

[58taxation-customs.ec.europa.eu/green-taxation-0/carbon-border-adjustment-mechanism_en](https://taxation-customs.ec.europa.eu/green-taxation-0/carbon-border-adjustment-mechanism_en)